

We zien het of we zien het niet

Een expositie in Oost-Groningen en een nieuw boek tonen het tegelijkertijd tastbare én ongrijpbare oeuvre van dromenbouwer Arjen Boerstra.

BERT NIJMEIJER

In de afgelopen twintig jaar was Arjen Boerstra onder meer jager, kunstschilder, ingenieur te land, te water en in de lucht en patatbakker op Z-locaties. Hij bouwde boten, een houten ufo, een verkenningvaartuig voor 'visuele metingen' en een uitkijktoren met een blik op de hele wereld. Hij overleefde twee dagen in een miniplantsoen in Groningen, presenteerde een plan om de Waddenzee in te polderen en wachtte vruchteloos tot hij 'zichzelf tegenkwam' in een zelfgebouwd huisje boven de Vaart in Assen.

Als toeschouwer kijk je Boerstra's bouwsels en optredens met geïnteresseerde verbazing aan. Hier gebeurt wat, maar wat precies? Iets leuks, knaps, grappigs, zo te zien, maar je hebt tegelijk het gevoel iets belangrijks te missen. Je hoort de klokken luiden, ziet ook allerlei klepels hangen, maar er is iets mee. Het is net echt, maar het echte heeft een slinger gekregen. Je komt aan het twijfelen.

In zijn performances en installaties kruipert Boerstra (Heerenveen, 1967) steeds in een andere gedaante. Hij speelt die rollen zo met verve, zonder een spier te vertrekken, dat het bijna geen rollen meer zijn. „Hij is ze op dat moment”, zegt festival-directeur Imke Ruigrok in een nieuw overzichtsbek van Boerstra's werk, *Proposities* ('Voorstellen') geheten.

Arjen Boerstra bij *Grenspost* op de Duitse grens bij Booneschans. FOTO ARJEN BOERSTRA

„Je ziet de patatbakker, de jager, of je ziet de 'rol' ervan en hoe bizar die eigenlijk is. We zien het of we zien het niet.”

Op het festival Oerol werden verscheidene bezoekers kwaad toen hij, als een uit de tijd van de grote landaanwinning ontsnapte figuur, compleet met landkaarten, een projectcontainer en een onderzoeksvoertuig dat Jules Verne had kunnen bouwen, zijn plannen voor inpoldering van de Waddenzee ontvouwde. Wat krediet ze nou? Handen af van het Wad! Die mensen zagen het even niet.

In zijn werkplaats op een Gro-

nings industrieterrein ruikt het naar hout en metaal, als in een oud fabriekje. Er is net een pallet met vijfhonderd stuks *Proposities* bezorgd. De kunstenaar – petje, legerkleurige werkkleding – beleeft een drukke periode. In kunsthal Artphy in Wessinghuizen, Oost-Groningen, is een overzichtstentoonstelling van zijn werk te zien. In Booneschans, op de grens, is recent zijn *Grenspost* ontvuld, een wachthuisje met blik op de Duitse horizon. En op de kunstvrijplaats van voormalig transportondernemer Geert Verbeke in België bouwt Boerstra zijn introspectieve uitkijktoren *Camera Batavia* op.

In Artphy staat zijn patatkraam, met sledes onder de wielen voor eventuele frietverkoop op Antarctica. De boortoren waarmee hij de Veenkoloniën onderzocht is er, in de tuin ligt het bootje waarmee hij de IJssel bevoer. Alles is van hout, zijn favoriete materiaal, en alles is perfect gebouwd. Nergens een kier of een schroef verkeerd. Een mechaniek van assen en kettingen laat – aangedreven door een beetje zwaartekracht – bijna de tijd zelf zien, door die zo traag te maken dat je hem ziet bewegen.

Boerstra is in een groot deel van zijn werk zelf die zwaartekracht, kun-

je zeggen, zónder staat het werk stil. In Wessinghuizen tonen videobeelden de kunstenaar in actie: liggend in een beek, vliegend, varend. In afwezigheid van de kunstenaar wordt zijn werk van deskundig commentaar voorzien door gastvrouw Janke.

Wie op zoek gaat naar een constante in zijn werk, naar één of twee zinnen die Arjen Boerstra samenvatten, kan lang zoeken, zegt hij in zijn werkplaats. „Dan moet je niet bij mij zijn. Daar doe ik niet aan mee.” De rode draad in zijn oeuvre is Boerstra misschien zelf wel.

„Ik ken Arjen als vriend en als kunstenaar, maar nog steeds is het lastig om te zien wat hij speelt en wat hij meent”, zegt kunstcompagnon Wim Warrink in *Proposities*. „In die twijfel heeft hij je precies waar hij je wil hebben.” Op de laatste bladzij van het boek lees je dat Boerstra ademtherapeut is geworden. Wat is dat nou weer? Boerstra is écht ademtherapeut. Zijn praktijk aan huis in Den Horn (Rustig Ademen) heeft echte cliënten.

Op een kled in Artphy liggen attributen uit zijn vroegere jongenskamer in Heerenveen uitgesteld. Kogelhulzen, modelvliegtuigen, bodemvondsten. Een bordje 'verboden toegang'. Dingen waar jongens mee spelen, over dromen. Als ik eens een boot zou bouwen, of een vliegtuig. Als ik uitvinder was. Boerstra is al die dingen echt gaan doen.

In de werkplaats slaat hij een groot kunstboek open, van en over kunstenaar Matthew Barney. „Eén van mijn helden. Student medicijnen, bergbeklimmer, model. Hij heeft al die dingen geïntegreerd in zijn werk. Dat was een openbaring voor mij. Ik dacht: verdomme, je kunt alles gebruiken! Alles wat er is.”

Arjen Boerstra, *Proposities*, 2011-2022, Arthy, Wessinghuizen, t/m 10 juli. Het boek *Proposities* kost 40 euro en is te bestellen bij info@arjenboerstra.nl. De speciale editie met handgemaakte houten omslag kost 80 euro.

VISUALIA 1400

Raadsel van ruimte en tijd

W e zitten op de oude begraafplaats van Woltersum op een hardstenen bank en kijken door de opening van een poort naar het Groningse landschap. De poort is een abstract kunstwerk met de titel *Poort en bank* van beeldhouwer JCJ Vanderheyden (1928-2012).

Poort en bank is een van de kunstwerken op begraafplaatsen bij kerken onder beheer van de Stichting Oude Groninger Kerken. In deze Maand van de Kunst op Straat plaatst Kunstpunt Groningen een selectie van de bijna zeshonderd kunstwerken in de openbare ruimte die de gemeente Groningen rijk is. Daar kon je als burger uit kiezen wat je het mooiste vond. De winnaar ontvangt daarvoor een Kunst-op-Straatprijs.

Poort en bank van JCJ Vanderheyden werd ook genomineerd en belandde op de tweede plaats. Bij het begrip 'straatprijs' verwacht je niet zo'n dichterlijke plek. En de

maker is allang overleden.

Veel werk van Jacobus Cornelis Johannes van der Heyden werd geboren uit protest tegen de opleiding op kunstacademies, die hij onder de maat vond in een tijd toen abstracte kunst op weinig bijval kon rekenen. JCJ Vanderheyden was niet alleen beeldhouwer, maar ook schilder, graficus, cineast en collagekunstenaar. In zijn kunstwerken spelen gegevens als 'horizon' en 'poort' een grote rol, waarvoor hij abstracte fenomenen als licht, ruimte, tijd en waarneming bestudeerde.

Hij combineerde beelden uit het verleden met het heden, op zoek als hij was naar betekenisvolle verbanden dwars door ruimte en tijd. *Poort en bank* is daar een prachtig voorbeeld van, vooral op een kerkhof. Nu eens geen klassieke, rouwende figuur, maar een abstracte poort, die je zelf inhoud en betekenis kunt geven.

JCJ Vanderheyden reisde naar het

JCJ Vanderheyden: *Poort en bank* (2007). FOTO JENNE HOEKSTRA

Verre Oosten, naar China, over de Noordpool en de Himalaya en liet de raadsels van ruimte en begrenzing, leegte en weerspiegeling hem inspireren. Ook *Poort en bank* is een rustplaats binnen die zoektocht naar 'De grote analogie der Dingen'. Waarbij je, als je naar en door de poort loopt, het erachter liggende landschap steeds weidser ziet worden, tot we de definitieve stap maken en één worden met het land voorbij de poort.

Het is een monument van de tijd, maar het markeert ook de overgang van deze naar gene zijde, van bovenwereld naar onderwereld. Dat maakt het tot een bijzondere ervaring. Want wie zegt ons dat we, als we de poort passeren, ooit terug kunnen keren?

ERIC BOS

www.facebook.com/EricRHBos